

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3360/2021. (VII. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Balassagyarmati Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja Bv.30/2019/5. számú végzése és a Balassagyarmati Törvényszék 3.Bpkf.216/2019/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben az indítványozó 2017. március 21. napján kártalanítás iránt kérelmet nyújtott be az illetékes büntetés-végrehajtási intézetnél, alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekre hivatkozva. Az indítványozó a kérelme benyújtásakor 2010. óta folyamatos, megszakítás nélküli fogvatartását töltötte. Kérelmével együtt az indítványozó arról is nyilatkozott, hogy az alapvető jogait sértő elhelyezési körülmények miatt korábban az Emberi Jogok Európai Bíróságához (a továbbiakban: EJEB) is terjesztett elő kérelmet, amelyet az EJEB nyilvántartásba is vett 12644/16 ügyszámon.
- [3] Az illetékes büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 144/B. § alapján részben helyt adott a kérelemnek. Az elítélt védője felülvizsgálati kérelemmel élt, ugyanis a vonatkozó törvényhely szerinti panaszt nem is nyújtottak be, mert álláspontja alapján az EJEB-hez benyújtott kérelemre tekintettel mentesül ezen kötelezettség alól, ezért kérte a döntés hatályon kívül helyezését. A Budapest Környéki Törvényszék a határozatot hatályon kívül helyezte, majd illetékesség változása okán az ügyet áttették a Balassagyarmati Törvényszékhez.
- [4] 1.2. A Balassagyarmati Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja Bv.30/2019/5. számú elsőfokú végzésében az indítványozó kérelmét érdemi vizsgálat nélkül elutasította.
- [5] Az elsőfokú végzés azzal indokolta a döntését, hogy a kérelmező hivatkozott ugyan az EJEB-hez benyújtott kérelemre, amely az indítványozó szerint mentesítené a Bv. tv. 144/B. § szerinti panasz benyújtása alól, annak meglétét azonban nem alapozta meg kellően, nem támasztotta alá bizonyítékokkal (semmilyen okiratot nem nyújtott be, amely ezt alátámasztaná).
- [6] Az elsőfokú bíróság megjegyezte ezzel kapcsolatosan, hogy a Bv. tv. 20. § (5) bekezdése szerint a kérelemben foglaltak megalapozása nem a bíróság feladata, az erre történő figyelemfelhívás, valamint hiánypótlás nem tartozik a kötelezettségei körébe. A Bv. tv. 50. § (6) bekezdése alapján háttérjogszabályként alkalmazandó a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) sem írja elő mindezt.
- [7] Hangsúlyozta ugyanakkor az eljáró bíróság, hogy a nem bizonyított tény figyelmen kívül hagyásával is 2017-től a folyamatos fogvatartás esetében, amely meghaladja a 30 napot, az átmeneti szabályok nem alkalmazhatóak. Így a Bv. tv. 10/A. § (6) bekezdése alapján a Bv. tv. 144/B. § szerinti panasz a végrehajtásért felelős szervhez való benyújtása kötelező előfeltétele a kártalanítási kérelemnek. Az elítélt védője kiemelte, hogy ezen panaszal nem élt, így az eljáró bíróság a kérelmét a Bv. tv. 70/A. § (5) bekezdés c) pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül elutasította.
- [8] Az indítványozó és jogi képviselője is fellebbezéssel élt. Utóbbi indítványozta az elsőfokú bíróság döntésének hatályon kívül helyezését és a bíróság új eljárásra utasítását. Álláspontja szerint az érdemi vizsgálat nélküli elutasítás jogsértő, olyan eljárásjogi szabályok alkalmazásával történt, amelyek a kártalanítási eljárásban nem alkalmazhatóak. Kifejtette, hogy a büntetés végrehajtási bírót felderítési kötelezettség terheli a büntető eljárás szabályai alapján és hangsúlyozta, hogy hivatalból kell vizsgálnia azt, hogy az elítélt javára az alapvető jogokat

sértő elhelyezési körülmények miatt az EJEB az államot kártérítésre kötelezte. Ezen vizsgálat alapján egyértelműen kiderült volna, hogy a kérelmezőnek volt-e egyáltalán EJEB által iktatott kérelme és erre tekintettel a Bv. tv. 436 § (11) bekezdése alapján mentesülne a Bv. tv. 144/B. § szerinti panasz benyújtása alól.

- [9] 1.3. A Balassagyarmati Törvényszék elutasította a védő fellebbezését, mert azt nem a megfelelő formátumban – nem elektronikus úton – intézte a bírósághoz, ugyanakkor az elítélt fellebbezése joghatályos volt ezért ez alapján a másodfokú eljárás meg tudott indulni. Később a védő a fellebbezésében foglaltakat az elítélt a beadványhoz fűzte hozzá, az elutasított fellebbezésében foglaltakkal egyezően. A Balassagyarmati Törvényszék a fellebbezést nem találta alaposnak, ezért 3.Bpkf.216/2019/3. számú végzésével az elsőfokú döntést – indokolásával teljes mértékben egyetértve – helybenhagyta.
- [10] 2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Balassagyarmati Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja Bv.30/2019/5. számú elsőfokú végzése és a Balassagyarmati Törvényszék mint másodfokú bíróság 3.Bpkf.216/2019/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [11] Az indítványozó álláspontja szerint a bírósági végzésekben kifejtett jogértelmezés, amelynek következtében érdemi vizsgálat nélkül elutasították a kérelmét, az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdésében rögzített embertelen bánásmód tilalmát, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes bírósági eljárásához való jogát és (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jogát sérti.
- [12] 2.1. Az embertelen bánásmód tilalmának a sérelmével kapcsolatban az indítványozó kifejtette, hogy az eljáró bíróságok nem biztosítottak számára kompenzációt az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt, olyan sérelmeket is figyelmen kívül hagyva ezzel, mint például a mellékhelyiség megfelelő elválasztásának hiánya, ami abban az esetben is rendkívül súlyos és megalázó körülmény, ha a jogszabályban előírt mozgástér biztosított. A büntetés-végrehajtási intézmények állapota miatt az állam nem képes biztosítani az emberhez méltó fogvatartási körülményeket részére, holott ez kötelezettsége lenne. Mindez álláspontja alapján meghaladja a szabadságvesztés büntetéssel immanensen együtt járó megaláztatásokat.
- [13] 2.2. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljárásához való jog kapcsán egyfelől *contra legem* jogértelmezést, az észszerű határidő követelményének, illetve a bírósághoz való jog – mint részjogosítvány – megsértését kifogásolta.
- [14] Az indítványozó előadta, hogy a Bv. tv. 10/A. § (5) bekezdésében foglalt követelményt teljesítette, nevezetesen azt, hogy nyilatkozott arról, hogy kérelmet terjesztett elő az EJEB-nél, és annak nyilvántartásba vételének számát is feltüntette. Emellett nyilatkozott arról is, hogy az EJEB kártérítésre kötelezte-e az államot, valamint arról is, hogy polgári bíróság számára megítélt-e kártérítést vagy sérelemdíjat. Mindezt jelezte a kártalanítási kérelmében, majd fellebbezése során is az indítványozó, azonban az eljáró bíróságok megalapozatlannak találták az EJEB kérelemre hivatkozást, holott az megkeresés nélkül is ellenőrizhető lett volna. A bíróság fel is hívhatta volna az indítványozó figyelmét, hogy támassza alá állítását okirattal, ehelyett a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasították, miközben a Bv. tv. 70/A. § (3) bekezdése alapján a büntetés-végrehajtási bíró hivatalból vizsgálja, hogy az elítélt javára az alapvető jogot sértő elhelyezési körülmények miatt az EJEB az államot kártérítésre kötelezte-e. Az alapul fekvő eljárásban ez nem történt meg, ugyanis akkor kiderült volna, hogy az indítványozó „valós” tartalmú nyilatkozatot tett az EJEB-hez. A jogalkotó szándékát figyelmen kívül hagyva, alaptörvény-ellenesen jutottak arra a következtetésre az eljáró bíróságok, hogy semmilyen tényállás tisztázási kötelezettség sem terheli őket a kártalanítási eljárás során.
- [15] Az indítványozó szerint az eljáró bíróságok *contra legem* olyan eljárásjogi szabályok alkalmazásával hozták meg a döntésüket, amelyek a kártalanítási eljárásban nem alkalmazhatóak. Ennélfogva úgy hoztak elutasító döntést a Bv. tv. 70/A. § (5) bekezdése alapján, hogy az abban foglalt egyik pont sem állapítható meg a kérelemmel kapcsolatban. Hangsúlyozta panaszában, hogy a Bv. tv. 436. § (11) bekezdése egyértelművé tette, hogy az iktatott EJEB kérelemmel rendelkezők esetében a 144/B. § szerinti panasz nem feltétele a kártalanítási eljárásnak. Az indítványozó, miután –álláspontja alapján – rendelkezett ilyen iktatott kérelemmel, a bíróság(ok) logikátlanul és önkényesen jutott(ak) az érdemi vizsgálat nélküli visszautasító döntésre. Véleménye szerint a Bv. tv. 144/B. § panasz benyújtásának kötelezettsége azért sem lehet feltétele a kártalanítási eljárásnak, ugyanis a kártalanítást bevezető módosítás hatálybalépését megelőző fogvatartási időszakra a kérelem elbírálásának minden feltétele biztosított volt, az azt megelőző időre annak előterjesztésének követelménye értelmezhetetlen.

- [16] Mindez sérti az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, azt az eljáró bíróságok teljes mértékben kiüresítették, ugyanis számos más, hasonló ügyben eljáró bíróság, valamint a Balassagyarmati Törvényszék is külön igazolás nélkül elfogadta az EJEB eljárásról való tájékoztatást, vagy amennyiben vitatták azt, hiánypótlási felhívást küldtek ki. Kitért arra is az indítványozó, hogy a tényállás megfelelő tisztázásának hiánya mellett a bíróságok az észszerű határidő követelményén túlhaladva, több mint 2 év alatt hozták meg döntésüket.
- [17] Előadta még az indítványozó, hogy mindezek alapján megfosztották őt a bírósághoz való jogától és ezen keresztül a hatékony jogorvoslathoz való jogától is.
- [18] Az indítványozó álláspontjának és sérelmeinek alátámasztásául hivatkozott az ügyéhez kapcsolódó releváns, több korábbi alkotmánybíróági döntésre, valamint az EJEB esetjogára is.
- [19] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.
- [20] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát határidőben nyújtotta be.
- [21] 3.2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt feltételeinek – az alábbiak szerint – megfelel. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezését, illetve a sérelmezett bírói döntést, indokolja annak Alaptörvénybe ütközését és kifejezetten kéri a megsemmisítését.
- [22] 3.3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-ában és az Abtv. 29. §-ában foglalt tartalmi feltételeket kimeríti-e.
- [23] Az egyedi ügyben való érintettség megállapítható, mivel az indítványozó a panasszal támadott ügyben kártalanítási kérelmet nyújtott be. Megállapítható továbbá, hogy az indítványozónak a támadott határozattal szemben további jogorvoslati lehetősége nem állt fenn.
- [24] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további tartalmi feltételeként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [25] Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság e törvényi feltételével összefüggésben elsőként arra emlékeztet, hogy a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető hagyományos értelemben vett jogorvoslatnak. Az Alkotmánybíróság ugyanis az alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is kizárólag az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően a bírói döntések felülvizsgálata során az Alaptörvényben és az elfogadott nemzetközi emberi jogi egyezményekben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja {erről lásd például: 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [55]}. Ebből következően az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}.
- [26] Az indítványozó hivatkozott panaszában arra, hogy a tisztességes bírósági eljárás részét képező észszerű határidő követelménye sérült azzal, hogy ügyét több mint 2 év alatt bírálták el. Ezzel kapcsolatosan az Alkotmánybíróság utal arra, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz esetén csupán az indítványban támadott bírói döntés megsemmisítése felől rendelkezhet az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján, ha a bírói döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az Alkotmánybíróság által hozható megsemmisítő döntés azonban – szükségszerű utóidejűsége következtében – már nem lehet kihatással a múltban meghozott bírói döntés időszerűségére. Az Alkotmánybíróság utólag a bírói döntés esetleges alaptörvény-ellenességének megállapításával, illetve megsemmisítésével már nem tudja orvosolni az eljárás résztvevőinek az eljárás elhúzódsából eredő sérelmét {3024/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [18], [20]; 3167/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [17]}.

- [27] Az Alkotmánybíróság azt is hangsúlyozza, hogy a Bv. tv. szerinti, alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás intézménye egy olyan eljárás, ahol a büntetés-végrehajtási bíró egyesbíróként jár el. A büntetés-végrehajtási bíró eljárására vonatkozó általános szabályokból megállapítható, hogy amennyiben iratok alapján hozza meg a döntését, beszerezheti az ügyészség és az elítélt nyilatkozatát. Az eljárás idején hatályos rendelkezések (Bv. tv. 70/A. §) alapján a büntetés-végrehajtási bíró a döntését a fogvatartottak kártalanítása esetén az iratok alapján is meghozhatja. Mindebből következően tehát a büntetés-végrehajtási bírónak nem kötelező, csupán lehetőség az elítélt nyilatkozatának beszerzése és az ügyészség véleményének beszerzését is mellőzheti.
- [28] A Bv. tv. 50. § (6) bekezdése alapján egyébként a büntetés-végrehajtási bíró eljárására háttérjogszabályként a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényt kell alkalmazni, amely a 164. § (2) bekezdése alapján előírja, hogy a bíróság a tényállás tisztázásán során bizonyítékot indítvány alapján szerez be.
- [29] Az indítványozó lényegében a bíróság azon álláspontját sérelmezte, hogy nem megalapozott és bizonyított az EJB-hez benyújtott kérelme, amely alapján mentesülne az – eljárás idején hatályos – Bv. tv. 144/B. § szerinti panasz benyújtásának kötelezettsége alól. Az eljáró bíróságok viszont indokolásukban kifejtették, hogy miután 2017. január 1. napjától a kérelem benyújtásakor hatályos Bv. tv. 10/A. § (6) bekezdése alapján, több mint 30 napon keresztül alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között (túlszűfolt cellában) tartották fogva, a Bv. tv. 144/B. § szerinti panasz a végrehajtásért felelős szerv vezetőjének való benyújtása kötelező előfeltétele a kártalanítási eljárásnak, ezt azonban az indítványozó elmulasztotta.
- [30] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem teljesíti az Abtv. 29. §-a szerinti feltételeket annak a kifogásolása, hogy a kártalanítási ügyekben eljáró bíróságok megkövetelik az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panasz előzetes (vagy legalábbis a kérelemmel egyidejűleg történő) előterjesztését a folyamatos – tehát 2017. január 1. napját megelőzően indult, de azt követően is megszakítás nélkül tartó – fogvatartásban lévő elítéltek tekintetében, ha a kártalanítás iránti kérelmet 2017. január 1. napját követően terjesztik elő [lásd például: 3360/2019. (XII. 16.) AB végzés, Indokolás [28]; 3246/2020. (VII. 1.) AB végzés, Indokolás [22]; 3455/2020. (XII. 9.) AB végzés [22]].
- [31] 4. A fentebb kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, figyelembe véve az eljáró bíróságok végzésében kifejtett indokolását is, hogy az indítványozó panasz a sérelmezett döntésekkel kapcsolatban nem állított bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel, így nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételt.
- [32] 5. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2021. július 12.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Márki Zoltán
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
előadó alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1856/2019.

